

Grey Scale #13

Part Code
ST1316

DANES
-PICTA
.COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

SPRAWOZDANIE

Z DZIAŁALNOŚCI

KOMITETU REMIGRACYJNEGO
W POZNANIU

ZA ROK 1929

POZNAŃ 1930

NAKŁADEM KOMITETU REMIGRACYJNEGO W POZNANIU
CZCIONKAMI DRUKARNI KATOLICKIEJ SP. AKC. W POZNANIU

SPRAWOZDANIE

Z DZIAŁALNOŚCI

KOMITETU REMIGRACYJNEGO
W POZNANIU

ZA ROK 1929

POZNAŃ 1930

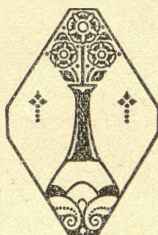
NAKŁADEM KOMITETU REMIGRACYJNEGO W POZNANIU
CZCIONKAMI Drukarni KATOLICKIEJ SP. AKC. W POZNANIU

SPRAWOZDANIE

Z DZIAŁALNOŚCI

KOMITETU REMIGRACYJNEGO
W POZNANIU

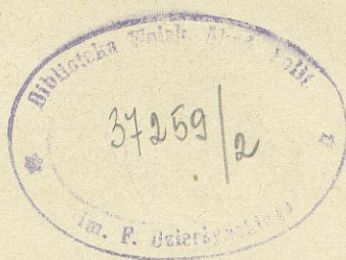
ZA ROK 1929.

POZNAN 1930

NAKŁADEM KOMITETU REMIGRACYJNEGO W POZNANIU
CZCIONKAMI DRUKARNI KATOLICKIEJ SP. AKC. W POZNANIU

325

ROGER-RACZYŃSKI
Wojewoda Poznański i Prezes Komitetu Remigracyjnego
w Poznaniu

KOMITET Remigracyjny powołany został do życia w dniu 4 kwietnia 1921 r.

Jest to organizacja społeczna, licząca 60 członków, rekrutujących się z wszystkich sfer społeczeństwa, znanych z pracy na polu społecznym, gospodarczym i kulturalno-oświatowym z przedstawicieli władz państwowych i samorządowych oraz organizacji społecznych i gospodarczych.

Komiteta Remigracyjny rozciąga swoją działalność na potrzebujących opieki i pomocy remigrantów i emigrantów, obywateli Rzeczypospolitej.

Na czele Komitetu stoi każdorazowy Wojewoda Poznański.

Zarząd sprawują obecnie:

1. Wojewoda Poznański p. Roger Raczyński, prezes;
2. Prezes Związku Pracowników Drzewnych Z. Z. P. i Poseł na Sejm p. Mikołaj Nader, wiceprezes;
3. Dyrektor Drukarni Katolickiej p. Bolesław Winiewicz, skarbnik;
4. Asesor Urzędu Wojewódzkiego p. Stanisław Bartecki, sekretarz;
5. Ziemianin p. Adolf Bniński;
6. Ks. Prałat Józef Prądyński;
7. Prezes Zarządu Centralnego Zjednoczenia Zawodowego Polskiego p. Franciszek Mańkowski;
8. Prezes Związku Robotników Rolnych i Leśnych Z. Z. P. i Poseł na Sejm p. Leon Leśniewski;
9. Urzędnik prywatny i Poseł na Sejm p. Marcin Milczyński;
10. Urzędnik Poznańskich Targów Międzynarodowych p. Władysław Herz;

11. Adwokat i Poseł na Sejm p. Czesław Chmielewski;
12. Prezydent miasta Gniezna p. Leon Barciszewski;
13. Przedstawiciel Starosty Krajowego w Poznaniu;
14. Przedstawiciel Związku Powiatów Województwa Poznańskiego;
15. Przedstawiciel Koła Miast Województwa Poznańskiego;
16. Przedstawiciel Związku Obrony Kresów Zachodnich.

Komisja Rewizyjna;

1. Dyrektor Miejskiego Urzędu Statystycznego p. Zygmunt Zaleski;
2. Okręgowy Inspektor Pracy p. Dr. Mroczkowski;
3. Członek zarządu Towarzystwa Kredytowego dla Remigrantów p. Andrzej Przybyła.

Działalność Komitetu Remigracyjnego.

Zgodnie z wytkniętym zakresem działalności — Komitet Remigracyjny kontynuował prowadzoną od 1921 roku akcję opiekuńczą nad potrzebującymi pomocy publicznej remigrantami, emigrantami polskimi i ich rodzinami, udzielając im w miarę posiadanych środków różnego rodzaju pomocy z tytułu opieki społecznej, zależnie od potrzeby, stwierdzonej w każdym poszczególnym wypadku. Działalność ta wyrażała się przede wszystkim w udzielaniu remigrantom pomocy przy wyszukaniu dachu nad głową, źródła zarobku, opieki lekarskiej, zakładowej i t. p. czynnościach opiekuńczych, dalej w prowadzeniu akcji osiedleńczej na roli, udzielaniu bezpłatnie wszelkiego rodzaju porad prawnych, informacji, w podejmowaniu interwencji u władz państwowych, samorządowych, instytucji ubezpieczeń społecznych i prywatnych.

Przymusowe wysiedlanie z granic Rzeszy Niemieckiej optantów polskich, zapoczątkowane w roku 1925 i kontynuowane w latach następnych, w następstwie czego powróciło do Województwa Poznańskiego w czasie od 1-go lipca 1925 do 31 marca 1929 r. ogółem 5402 osób, prawie że zupełnie zanikło w okresie objętym sprawozdaniem.

Powróciło wprawdzie z Niemiec kilka optantów (ogółem 29 osób), lecz nie zamieszczono ich na liście wysiedlonych, po-

nieważ powrót tychże optantów nie miał bezpośrednio związku ze złożeniem opcji, lecz spowodowany został z reguły utratą źródła zarobku lub chęcią osiedlenia się w kraju. Podnieść bowiem należy, iż w Niemczech, a zwłaszcza w centrach przemysłowych, panuje od dłuższego już czasu znaczne bezrobocie, które z natury rzeczy daje się we znaki w pierwszym rzędzie robotnikom cudzoziemcom. To też dużo polskich robotników, a między nimi i optantów, utraciłszy pracę i po wyczerpaniu zasiłków z tytułu ubezpieczenia na bezrobocie, zmuszonych jest ostatecznie do korzystania z opieki społecznej, świadczonej ubogim bezrobotnym przez samorządy. Skoro jednakże obywatel polski staje się ciężarem opieki społecznej w Niemczech, następuje jego wydalenie jako uciążliwego obcokrajowca i to przez władze policyjne.

Z tych to powodów liczba przybyłych z Niemiec remigrantów, ubiegających się o pomoc w Komitecie Remigracyjnym, znacznie się powiększyła w porównaniu do ostatnich czterech lat. Również liczba tej kategorii remigrantów z Francji stale się zwiększa. Przyczyn tego objawu należy szukać w silnej kolonii polskiej, jaką mamy we Francji; przekracza ona już półmilionową przeszło masę robotników polskich. Emigrują prawie wyłącznie robotnicy zdrowi i silni fizycznie, a wracają schorzali i zniedołężniali, niezdolni do pracy, starcy, kaleki, zupełne sieroty, wdowy z dziećmi i mężatki porzucone przez swych mężów i pozostawione przez nich na łasce losu. Ludzie ci wracają do kraju dopiero po wyczerpaniu swych oszczędności i stają się tutaj ciężarem opieki społecznej, sprawowanej przez samorządy.

Z tego tytułu zmuszone są samorządy a zwłaszcza samorządy tutejszego Województwa ponosić znaczne ciężary, przekraczające nieraz możliwość płatniczą danej gminy. Wiadomo bowiem, iż z zagłębia węglowego w Nadrenji i Westfalji wyemigrowało po wojnie światowej do Francji kilkanaście tysięcy rodzin górników polskich, pochodzących z Wielkopolski. Byli to ludzie przeważnie już w sile wieku, którzy z biegiem lat stali się do pracy górniczej niezdolni. Nie mogąc więc zarobkować, wracają do stron rodzinnych, by tutaj, po kilkunastoletniej nieraz tułaczce na emigracji w Niemczech i we Francji, spędzić ostatnie dni życia w wolnej Ojczyźnie.

Pomoc materialna, świadczona remigrantom, rozciąga się zasadniczo na remigrantów świeżo przybyłych do kraju i to tylko na okres paru tygodni po ich powrocie z poza granic Państwa. Wyraża się ona z reguły tylko w udzieleniu zasiłku na bilet kolejowy (do stron rodzinnych i skromnego strawnego, zależnie od odległości danej stacji kolejowej).

To też niektórzy z remigrantów, zanim zdołają uzyskać pracę, popadają nieraz w nader trudne warunki życiowe. Zupełnie niezdolni do pracy uzyskują wprawdzie po długich zabiegach z kasy danej gminy pewne wsparcie z tytułu opieki społecznej, które jednakże z reguły nie wystarcza na zaspokojenie nawet najniezbędniejszych potrzeb życiowych. Gorzej natomiast przedstawia się sprawa z remigrantami zdolnymi do pracy. Ludzie ci nie mogą liczyć na pomoc ze strony gmin, albowiem jako zdolni do pracy nie podpadają pod kategorię osób ubogich w pojęciu przepisów o opiece nad ubogimi, którym to przepisom obce jest zasadniczo pojęcie wspierania z funduszków publicznych robotników na wypadek bezrobocia.

Do świadczeń z Funduszu Bezrobocia nie mieli remigranci dotychczas prawa, gdyż nie przepracowali w kraju określonego odnośnemi ustawami okresu czasu, wynoszącego conajmniej 20 tygodni. Kwestja ta znalazła obecnie rozwiązanie ustawowe. O ile zaś chodzi o porzucone przez swych mężów kobiety oraz wdowy, obarczone większą liczbą drobnych dzieci, to położenie ich staje się wprost rozpaczliwe. Kobiety te nie mając komu oddać swych dzieci w opiekę, nie mogą pracować poza domem, a o znalezienie pracy w domu jest dla nich jako świeżo przybyłych i nie znających miejscowych stosunków bardzo trudno, a zwłaszcza w gminach wiejskich i mniejszych miastach. Nie lepiej przedstawia się dla świeżo przybyłych remigrantów sprawa opieki lekarskiej. Kasy Chorych udzielają pomocy lekarskiej i pewnych świadczeń pieniężnych w czasie choroby tylko swym członkom. Ponieważ remigranci pozostający bez pracy nie są członkami Kasy Chorych — nie mają też prawa do korzystania z dobrodziejstw danej instytucji.

Nabyte przez remigrantów poza granicami prawa do świadczeń z tytułu zabezpieczenia na wypadek choroby, wygasają przez rozwiązanie stosunku roboczego, lub też przez opuszczenie gra-

nic danego państwa. Do czasu więc uzyskania przez remigrantów pracy w kraju i nabycia związanego z tem członkostwa w Kasie Chorych, zdani są oni we wypadku choroby na pomoc lekarską, świadczoną ubogim gminnym, która to pomoc wyraża się zasadniczo w udzieleniu choremu możliwie jaknajtańszych środków leczniczych i najniezbędniejszych artykułów żywnościowych i to dla samego chorego. Członkowie rodziny chorego, a zwłaszcza dzieci są zdani na łaskę dobroczynności publicznej. Rzadko bowiem mogą jako przybysze liczyć na pomoc ze strony organizacji lub instytucji miejscowych. Nie mogąc na miejscu uzyskać dostatecznych do życia środków lub pomocy materialnej zwracają się do Komitetu Remigracyjnego z najdalszych nawet zakątków kraju z prośbą o udzielenie zasiłku pieniężnego.

Zasięgane na miejscu informacje zwykle potwierdzają prawdziwość opłakanych warunków, w jakich żyją świeżo przybyli remigranci zanim uzyskają źródło zarobku.

W okresie sprawozdawczym to jest w czasie od 1 kwietnia 1929 do 31 marca 1930 r. zgłosiło się w sekretarjacie Komitetu Remigracyjnego o różnego rodzaju pomoc ogółem 2086 remigrantów, będących w podróży remigracyjnej, nie licząc licznych podań, wnoszonych przez remigrantów i optantów przebywających w kraju a pozostających bez pracy i własnego mieszkania.

Komitet Remigracyjny w Poznaniu, jako jedyna organizacja społeczna, zajmująca się opieką nad remigrantami, nie zawsze może zaspokoić wymagania zgłaszających się o pomoc materialną. Rozporządza bowiem w stosunku do potrzeb zbyt szczupłymi środkami, pochodzącymi w znacznej mierze z subwencji Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej. W miarę posiadanych jednak środków spieszy z pomocą materialną najbardziej tej pomocy potrzebującym remigrantom, bez względu na ich narodowość i wyznanie.

Poznań, jako największy ośrodek, z najbliższej położonych nad granicą niemiecką, jako poważny węzeł kolejowy i siedziba Urzędu Wojewódzkiego, przyciąga niemal wszystkich remigrantów, będących w podróży remigracyjnej a znajdujących się w stanie ubóstwa.

Koncentrują się tutaj remigranci, wracający do kraju przez Zbąszyń, Drawski Młyn, Dziembówko, Leszno i Rawicz.

Zamieszczona poniżej tabelka wykazuje liczby remigrantów według państw, z których powrócili do kraju.

Wykaz świeżo przybyłych remigrantów, którzy w czasie od 1 kwietnia 1929 r. do 31 marca 1930 r. zgłosili się w Komitecie Remigracyjnym o pomoc z tytułu opieki społecznej.

W miesiącu		Przybyło				Ogółem
		z Francji	z Niemiec	z innych krajów kontynentalnych (Holandia, Belgja, Luksemburgia, Anglja, Szwajcarja, Czechosłowacja, Węgry, Austria, Finlandja)	z krajów zamorskich	
kwietniu	1929 r.	76	43	18	—	138
maju	" "	49	91	12	—	152
czerwcu	" "	28	72	4	—	104
lipcu	" "	42	81	26	1	150
sierpniu	" "	68	95	38	—	201
wrześniu	" "	54	89	28	2	173
październiku	" "	79	94	24	1	198
listopadzie	" "	57	51	49	2	159
grudniu	" "	27	79	39	—	145
styczniu	1930 r.	59	92	43	1	195
lutym	" "	85	105	59	1	250
marcu	" "	48	127	47	—	222
Razem		672	1019	387	8	2086

Z pośród podanych wyżej remigrantów pochodziło 35 o/o z Województwa Poznańskiego, a reszta z innych dzielnic Polski, w czem znaczny procent z województw kresowych. Większa część powróciła przez Zbąszyń i to 1200 osób.

Przez Drawski Młyn powróciło 200, przez Dziembówko 150, przez Lasocice pod Lesznem 120 i przez Rawicz 116 remigrantów. Większą część z nich stanowili robotnicy, wydaleny za przekroczenia paszportowe. Stwierdzono znaczny procent remigrantów, wracających do kraju z powodu utraty pracy, schorzałych, starców, kaleków, wdów i mężatek z dziećmi, porzuconych i pozostawionych na łasce losu przez swych mężów i repatrijowanych przymusowo za przestępstwa natury kryminalnej. Pomiedzy po-

wracającymi znajdował się znaczny procent repatrijowanych na całkowity lub częściowy koszt odnośnych placówek konsularnych. Poza tymi znajdowali się robotnicy rolni, którym zabronione zostało dalsze przebywanie w Niemczech, robotnicy i robotnice cofnięci przez władze niemieckie z powodu stwierdzonej u nich choroby, jak również remigranci, wracający do kraju, celem odbycia służby wojskowej. Tych ostatnich otaczał Komitet szczególnej opieką, udzielając im pomocy materialnej aż do czasu wcielenia ich do odnośnych formacyj. Są to przeważnie synowie optantów i remigrantów urodzeni w Niemczech, którzy nieraz słabo władają językiem polskim i poraz pierwszy przybywają do Polski.

Przytoczone w tabeli dane odnoszą się wyłącznie tylko do remigrantów, którzy po przekroczeniu granicy zgłosili się o pomoc w Komitecie Remigracyjnym. Nie dają one żadnego poglądu na ruch powrotny ogółu remigrantów. Statystykę powracających z poza granic Państwa remigrantów prowadzi od szeregu lat Urząd Emigracyjny w Warszawie za pomocą odpowiednich kart rejestracyjnych, odbieranych remigrantom na odnośnych punktach granicznych.

Powracającym przez Zbąszyń remigrantom udzielała na dworcu zbąszyńskim pierwszej pomocy żywnościowej — stacja sanitarno - odżywcza, prowadzona od szeregu lat przez Polski Czerwony Krzyż, Okręg Wielkopolski w Poznaniu, a subwencionowana od 1928 r. przez Urząd Emigracyjny. O pomoc żywnościową zgłaszało się w stacji sanitarno - odżywczej w Zbąszyniu przeciętnie 5 do 12 ubogich remigrantów dziennie, nie licząc kobiet z dziećmi, udających się po za granice do swych mężów, a za trzymanyh na dworcu dla braku wiz konsularnych, i osobników przychwyconych przy usiłowaniu nielegalnego przekroczenia granicy.

Stacjonowana na dworcu zbąszyńskim Ekspozytura Urzędu Emigracyjnego wydała w czasie objętym sprawozdaniem — remigrantom, będącym w stanie ubóstwa, ogółem 1726 kredytowanych listów transportowych na bezpłatny przejazd kolejami państwowymi na łączną kwotę 52,952 zł.

Na dworcu zbąszyńskim znajduje się również Misja Dworcowa Polskiego Komitetu Walki z Handlem kobietami i dziewczę-

tami, Oddział w Poznaniu, której funkcjonariuszka poza strzeżeniem kobiet i dziewcząt narażonych na niebezpieczeństwo ze strony handlarzy żywym towarem, udzielała remigrantom pomocy sanitarnej i służyła im radą i wskazówkami.

Gorzej przedstawia się pod tym względem sytuacja dla remigrantów, wracających do kraju przez stacje graniczne: Drawski Młyn, Dziembówko, Lasocice i Rawicz, na których to punktach niema stacyj odżywczych ani Ekspozytur Urzędu Emigracyjnego. Remigranci, wracający przez te stacje graniczne, zmuszeni są, o ile nie posiadają pieniędzy na bilet kolejowy, udawać się w podróż do Poznania pieszo i żebrac po drodze. Dotarłszy do Poznania są oni wyczerpani, obdarci, wygłodzeni i znękani trudami wędrówki.

Tym z pośród remigrantów, którzy zostali w Poznaniu, udzielano pomocy materialnej na komorne i utrzymanie, a udającym się w dalszą podróż, wsparcia doraźnego na zakup środków żywnościowych, opłacenie biletu kolejowego i bagażu; w niektórych wypadkach opłacono również transport mebli. Zasiłki na te cele udzielone wynosiły od 5 do 120 zł, zależnie od stwierdzonej potrzeby, stanu liczebnego danej rodziny i odległości odnośnej stacji kolejowej. Chorych umieszczano w szpitalach miejskich. Zachodziły również wypadki umieszczania kobiet ciężarnych w miejskiej klinice dla położnic.

Poniżej podane zestawienie wykazuje wysokość funduszków, stojących do dyspozycji Komitetu, oraz rozmiar poszczególnych form pomocy świadczonej optantom i remigrantom.

Pomoc z tytułu opieki społecznej.

Urząd Wojewódzki przekazał na omawiany cel z kredytów Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej 27 421,— zł

Do tego funduszu dochodzą:

1. Remanent z dnia 1 kwietnia 1929 r.	15 477,74 zł
2. Częściowy zwrot pożyczek udzielonych optantom	115,— „
3. Inne dochody	48,— „
Ogólna suma funduszków wynosiła . . .	43 061,74 zł

Z funduszków tych wydatkowano:

1. Na odżywianie optantów i remigrantów przez
Komitet Tanich Kuchen w Poznaniu	3 978,10 zł
2. Na zapomogi na strawne i koszty podróży do
miejsc zamieszkania	10 895,— „

*Zapomogi doraźne udzielone optantom
i remigrantom:*

3. Na utrzymanie	6 213,90 zł
4. „ komorne	3 581,20 „
5. „ zagospodarowanie się	742,05 „
6. „ zakup odzieży	185,— „
7. „ „ opału	320,— „
8. „ „ narzędzi pracy	301,35 „
9. „ zapomogi zwrotne	450,— „

*Inne koszty opieki społecznej nad optantami
i remigrantami:*

10. zapomogi nadzwyczajne, koszty leczenia i utrzy-
mania chorych optantów i remigrantów w szpi-
talach i zakładach	2 636,35 zł
11. wydatki na zwózkę mebli	189,60 „
12. dzierżawa magazynu na składnicę mebli i ubez-
pieczenie od ognia.	1 854,19 „

Koszta administracyjne:

13. wynagrodzenie urzędnika	4 364,91 zł
14. ubezpieczenie socjalne	657,90 „
15. wynagrodzenie personelu pomocniczego . . .	2 950,— „

Koszta rzeczowe:

16. koszty przejazdów i diety	293,50 zł
17. druki, portorja, telefon, wydatki kancjaryjne	1 975,70 „
18. różne inne wydatki	96,10 „
Razem . . .	<u>41 684,85 zł</u>

Poza optantami i remigrantami świeżo przybyłymi, korzystali z wyżej podanych form pomocy również optanci i remigranci

z poprzednich okresów. Z pośród tych ostatnich znajduje się kilkanaście wdów i mężatek z dziećmi, opuszczonych przez swych mężów, oraz żywicieli licznych rodzin, pozostających bez pracy, co do których stwierdzono, że ich warunki życiowe, wymagały udzielenia pomocy materialnej na opędzenie najniezbędniejszych potrzeb życiowych, opłacenie zaległego komornego, zakup odzieży i obuwia, a w niektórych wypadkach nawet na opłacenie kosztów lekarskich i pogrzebu. Z pomocy tej korzystali wyłącznie remigranci, nie podpadający pod kategorię osób ubogich w pojęciu przepisów o opiece nad ubogimi i nie mających uprawnienia do świadczeń z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia i choroby ani też do jakichkolwiek innych zasiłków z instytucji ubezpieczeń społecznych.

Opieka społeczna, sprawowana przez samorządy ogarnia zasadniczo tylko starców, zupełnie już niezdolnych do pracy.

W pojęciu bowiem przepisów o publicznej opiece społecznej ubogim jest ten, kto nie posiada środków do życia i nie jest w stanie tych środków zapewnić własnymi siłami i nie ma krewnych prawnie obowiązanych i materialnie zdolnych do jego utrzymania.

Osobom zaś mogącym na swe utrzymanie zapracować, a pozostającym bez źródła zarobku, gminy nie mają zasadniczo ustawowego obowiązku udzielać wsparcia z funduszków, przeznaczonych na opiekę nad ubogimi.

Do omawianej kategorii należy natomiast większa część remigrantów w pierwszych kilku tygodniach, po powrocie do kraju.

Remigracja jako taka stwarza z natury rzeczy na pewien czas niezdolność gospodarczą danej jednostki. W szczególności remigrantom, wracającym do kraju bez środków do życia, daje się remigracja dotkliwie we znaki. Z reguły warunki życiowe tych remigrantów wymagają aż do czasu znalezienia w kraju egzystencji — pomocy publicznej, czy to ze strony samorządów, czy też powołanych do tego instytucji społecznych.

Koszty akcji opiekuńczej, prowadzonej przez Komitet Remigracyjny, wyrażają się za czas od lipca 1925 do 31 marca 1930 r. w ogólnej kwocie 618 661 zł., nie licząc różnego rodzaju form pomocy, świadczonej optantom i remigrantom polskim przez tut. związki komunalne, i rent wypłacanych z funduszków państwowych.

Pomoc materialna Poznańskiego Wojewódzkiego Związku Komunalnego.

We wyniku starań, poczynionych w Poznańskim Wojewódzkim Związku Komunalnym o przyznanie pewnej pomocy materialnej na akcję opiekuńczą nad remigrantami, Komitet Remigracyjny uzyskał od p. Starosty Krajowego w Poznaniu subwencję w kwocie 5000 zł., przewidzianą na ten cel w głównym budżecie krajowym na rok 1929/30.

Zestawienie kasowe subwencji tej nie wykazuje, albowiem jej przekazanie nastąpiło dopiero po zamknięciu kasowym t. j. po 1 kwietnia 1930 r. Subwencja ta obrócona zostanie zgodnie z przeznaczeniem na zapomogi doraźne dla najbardziej pomocy potrzebujących remigrantów z poprzednich okresów.

Pomoc transportowa.

Nie mając do dyspozycji, jak w latach ubiegłych, kredytowanych listów transportowych Urzędu Emigracyjnego, upoważniających remigrantów do bezpłatnego przejazdu kolejami państwowymi, Komitet Remigracyjny zniewolony był udzielać pozostającym w stanie ubóstwa remigrantom pomocy transportowej w postaci zasiłków pieniężnych na opłacenie biletu kolejowego i bagażu. Wydaną na ten cel kwotę wykazuje zestawienie wydatków na pomoc z tytułu opieki społecznej.

Pomoc z tytułu ubezpieczeń społecznych.

a) Tytułem bieżących zaliczek rentowych wypłacono:

w kwietniu	1929 r.	.	.	33 665,24	zł
, maju	„	.	.	37 819,53	„
„ czerwca	„	.	.	29 670,45	„
„ lipcu	„	.	.	30 445,82	„
„ sierpnia	„	.	.	36 406,76	„
„ września	„	.	.	35 016,90	„

Do przeniesienia: 203 024,70 zł

Z przeniesienia: 203 024,70 zł			
„ październiku	„	. .	31 713,60 „
„ listopadzie	„	. .	30 092,68 „
„ grudniu	„	. .	31 402,27 „
„ styczniu	1930	. .	36 819,67 „
„ lutym	„	. .	32 516,19 „
„ marcu	„	. .	<u>33 904,42 „</u> = 399 473,53 zł.

b) Tytułem jednorazowych zapomóg i zasiłków:

w kwietniu	1929 r.	. .	1 497,— zł.
„ maju	„	. .	2 935,50 „
„ czerwcu	„	. .	1 822,85 „
„ lipcu	„	. .	2 275,20 „
„ sierpniu	„	. .	2 287,44 „
„ wrześniu	„	. .	2 128,64 „
„ październiku	„	. .	2 224,05 „
„ listopadzie	„	. .	941,78 „
„ grudniu	„	. .	974,60 „
„ styczniu	1930	. .	1 714,80 „
„ lutym	„	. .	694,80 „
„ marcu	„	. .	<u>1 050,10 „</u> = 20 546,76 zł.
Wypłacono ogółem			420 020,29 zł.

Wpłatę powyższych rent uskutecznia Ubezpieczalnia Krajowa i Zakład Ubezpieczeń od Wypadków w Rolnictwie w Poznaniu z kredytów Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej. Akcja ta opiera się na ustawie z dnia 23 lipca 1926 r., o zasiłkach dla osób, którym niemieckie instytucje wstrzymały renty z tytułu ubezpieczeń społecznych, ogłoszonej w Dz. Ust. Rz. P. Nr. 83, poz. 464. Treść ustawy zamieściliśmy w sprawozdaniu za rok 1926, a wydane do art. 9-go tejże ustawy rozporządzenie wykonawcze z dnia 18 stycznia 1929 r. (Dz. Ust. Rz. P. Nr. 7, poz. 60) w sprawozdaniu za rok 1928/29.

Poniżej podajemy treść rozporządzenia wykonawczego z dnia 23. 9. 1929 r., ogłoszonego w Dz. Ust. Rz. P. Nr. 72, poz. 547.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23. 9. 1929 r. w sprawie rozciągnięcia na obywateli polskich, którzy wrócili do Polski po 1 lipca 1927 r. mocy ustawy o zasiłkach dla osób, którym

niemieckie instytucje wstrzymały renty z tytułu ubezpieczeń społecznych.

Na podstawie art. 1 ust. 3 ustawy z dnia 23 lipca 1926 r. o zasiłkach dla osób, którym niemieckie instytucje wstrzymały renty z tytułu ubezpieczeń społecznych (Dz. Ust. Rz. P. Nr. 83, poz. 464) zarządza się co następuje:

§ 1. Moc obowiązującą ustawy z dnia 23 lipca 1926 r. o zasiłkach dla osób, którym niemieckie instytucje wstrzymały renty z tytułu Ubezpieczeń społecznych (Dz. Ust. Rz. P. Nr. 83, poz. 464), rozciąga się na tych obywateli polskich, którzy wrócili do Polski po 1 lipca 1927 r., a przed 1 sierpnia 1929 r. i posiadają inne warunki do otrzymania zasiłków, przewidziane w art. 1 powołanej ustawy.

§ 2. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Uprawnienia remigrantów do zasiłków z Funduszu Bezrobocia.

Dzięki zabiegom Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej, które w stosunku do remigrantów odnosiło się zawsze z jaknajwiększą życzliwością, kwestja uprawnień remigrantów do świadczeń z tytułu zabezpieczenia na wypadek braku pracy znalazła swoje rozwiązanie w rozporządzeniu Ministra Pracy i Opieki Społecznej, wydanem w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu z dnia 2 maja 1930 r., a ogłoszonem w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej Nr. 41, poz. 360 z dnia 31 maja 1930 r.

Rozporządzenie to uprawnia robotników remigrantów począwszy od 1. 6. 1930 r. do zasiłków z Funduszu Bezrobocia, o ile odpowiadają warunkom rozporządzenia i przedstawia wymagane w tym względzie zaświadczenia, stwierdzające, że przed sprowadzeniem się do kraju pozostawali w stosunku najmu pracy łącznie conajmniej 20 tygodni w ciągu 12 miesięcy.

Ze względu na ważność postanowień rozporządzenia dla sprowadzających się z poza granic państwa remigrantów podajemy tekst rozporządzenia w niniejszem sprawozdaniu.

Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej, wydane w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu z dnia 2 maja 1930 r. w sprawie uprawnień robotników, zatrudnionych zagranicą do zasiłków, przewidzianych ustawą z dnia 18 lipca 1924 r., o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia.

Na podstawie art. 38-go ustawy z dnia 18 lipca 1924 r. o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia (Dz. Ust. Rz. P. Nr. 67, poz. 650) w brzmieniu ustawy z dnia 23 marca 1929 r. (Dz. Ust. Rz. P. Nr. 23, poz. 235) na wniosek Zarządu Głównego Funduszu Bezrobocia zarządza się co następuje:

§ 1. Rozporządzenie niniejsze dotyczy dwóch kategorii robotników, zamieszkałych na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej:

1. robotników, którzy zatrudnieni byli w przedsiębiorstwach i zakładach pracy, położonych poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, zamieszkując na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej,
2. robotników, którzy poprzednio zamieszkiwali i byli zatrudnieni na terytorjum państwa obcego.

§ 2. Wymienieni w poprzednim paragrafie robotnicy mają prawo do otrzymania zasiłków, przewidzianych ustawą z dnia 18 lipca 1924 r. o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia, o ile zadośćuczynią przepisom rozporządzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 1 maja 1926 r. (Dz. Ust. Rz. P. Nr. 45, poz. 278) z tem, że robotnicy ci:

1. w ciągu miesiąca po rozwiązaniu ostatniego stosunku najmu pracy, jeśli idzie o robotników, wymienionych w p. 1 § 1-go, lub w ciągu 2 miesięcy po rozwiązaniu ostatniego stosunku najmu pracy w przedsiębiorstwach i zakładach pracy, położonych zagranicą, względnie 1 miesiąca po rozwiązaniu późniejszego stosunku najmu pracy w przedsiębiorstwach i zakładach pracy, położonych na terenie Państwa Polskiego, jeśli idzie o robotników, wymienionych w p. 2 § 1-go, zgłoszą swoje roszczenia o zasiłek we właściwym urzędzie pośrednictwa pracy.

2. Zgłaszając swoje roszczenia o zasiłki, zgłoszą świadectwa pracy zagranicą, sporządzone z zachowaniem obowiązujących tam przepisów prawnych, względnie i świadectwa późniejszej pracy w przedsiębiorstwach, położonych na terenie Państwa Polskiego, stwierdzające, że robotnicy ci pozostawali w stosunku najmu pracy w przedsiębiorstwach, położonych zagranicą, lub też łącznie w przedsiębiorstwach, położonych zagranicą i na terenie Państwa Polskiego, a należących do kategorii przedsiębiorstw i zakładów, wymienionych w art. 1-ym ustawy z dnia 18 lipca 1924 r. o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia, conajmniej przez 20 tygodni w 12 miesiącach przed dniem zgłoszenia swego roszczenia o zasiłki.

Właściwym do przyjmowania zgłoszeń o zasiłki od robotników wymienionych w p. 2 § 1-go, a zgłaszających swoje roszczenia o zasiłki po rozwiązaniu ostatniego stosunku pracy w przedsiębiorstwach, położonych zagranicą, jest ten urząd pośrednictwa pracy, na terenie którego zameldowani są ci robotnicy.

§ 3. Autentyczność świadectw pracy w przedsiębiorstwach, położonych zagranicą powinna być potwierdzona drogą należytego poświadczenia ich przez właściwą władzę lokalną, na której terenie działania przedsiębiorstwo to się znajdowało, względnie przez Konsulat Polski, w przeciwnym razie świadectwa te nie będą przez urzędy pośrednictwa pracy honorowane.

§ 4. Przepisy niniejszego rozporządzenia będą miały zastosowanie przy zachowaniu wzajemności do tych obywateli państw obcych, którzy odpowiadają § 1 niniejszego rozporządzenia.

§ 5. W stosunku do kategorii robotników wymienionych w § 1-ym i 4-ym, których stosunek najmu pracy był rozwiązany przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, nie wcześniej jednak niż w dniu 1-ym lutego 1930 r., terminy, ustalone w § 2 biegają począwszy od dnia ogłoszenia niniejszego rozporządzenia.

§ 6. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Projekt ustawowego uregulowania kwestji opieki społecznej nad remigrantami polskimi.

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej, powodując się troską o los remigrantów polskich, opracowało projekt ustawy o opiece społecznej nad obywatelami polskimi wracającymi z poza granic Państwa.

Według projektowanej ustawy, opiekę społeczną nad obywatelami polskimi powracającymi z zagranicy do Polski, na skutek zarządzeń władz obcych lub polskich a nieposiadającymi w żadnej gminie Rzeczypospolitej prawa do opieki trwałej, ma wykonywać gmina, wyznaczona według swobodnego uznania przez wojewodę, który wydał decyzję o przejęciu tych obywateli.

O przejęciu obywatela polskiego z zagranicy, odpowiadającego powyższym warunkom ma decydować wojewoda, w którego okręgu administracyjnym znajduje się, ostatnie miejsce zamieszkania tego obywatela a o ile miejsce to jest nieznane, wojewoda w którego okręgu administracyjnym znajduje się miejsce urodzenia powracającego z zagranicy.

O ile obywatel urodził się zagranicą, o przejęciu jego ma decydować wojewoda, w którego administracyjnym okręgu znajduje się ostatnie miejsce zamieszkania rodziców powracającego z zagranicy.

W wypadku niemożności stwierdzenia ostatniego miejsca zamieszkania rodziców powracającego z zagranicy, o przejęciu jego ma decydować wojewoda, wyznaczony przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej.

Wydanie powyższej ustawy odciąży niewątpliwie zwłaszcza gminy, położone w pobliżu granicy Państwa, które z natury rzeczy narażone są na ponoszenie znacznych ciężarów z tytułu sprawowania opieki społecznej nad powracającymi z poza granic Państwa obywatelami polskimi, znajdującymi się w stanie ubóstwa.

Pomoc mieszkaniowa.

Katastrofalny brak mieszkań a w szczególności mieszkań robotniczych daje się przedewszystkiem dotkliwie w znaki świeżo przyby-

łym rodzinom optantów i remigrantów. Rodziny, nie posiadające środków na nabycie mieszkania drogą kupna, narażone są, zanim uzyskają jakiekolwiek schronienie, na koczowanie z dziećmi nieraz tygodniami po poczekalniach dworcowych i różnych gospodach i domach noclegowych. Uzyskanie w obecnych warunkach mieszkania jest możliwe jedynie za opłaceniem tak zwanego odstępnego, wynoszącego 1000 zł i więcej od pokoju, zależnie od wielkości i położenia danego mieszkania. Tego rodzaju handel mieszkaniami rozgałęził się nawet po wioskach. Nabycie więc tą drogą mieszkania jest dla rodziny remigranckiej, znajdującej się w stanie ubóstwa, wprost niemożliwe. Zapewnienie tej kategorii remigrantów a zwłaszcza rodzinom z dziećmi dachu nad głową, wymagało nieraz kilkakrotnych interwencji u władz państwowych i samorządowych i napotykało na duże trudności dla braku pomieszczeń na ulokowanie bezdomnych rodzin remigranckich. Najgorzej pod tym względem przedstawiała się sytuacja w samym mieście Poznaniu. Związane z Powszechną Wystawą Krajową prace zwabiły do Poznania setki robotników zamiejskowych, którzy zwiększyli panującą tutaj nędzę mieszkaniową. Znajdujące się w mieście i na jego krańcach baraki i t.p. schroniska przejściowe zapchane są przeważnie byłymi robotnikami Powszechnej Wystawy Krajowej.

Podnieść należy, iż w barakach przy kościele w Główniej, zlikwidowanego swego czasu etapu Urzędu Emigracyjnego, zamieszkuje 45 rodzin (250 osób) a w barakach za Bramą Warszawską 115 rodzin (543 osób) przeważnie byłych remigrantów z Niemiec, nie licząc rodzin zamieszkałych po różnych budynkach pofabrycznych.

Niedawno wykończony miejski dom noclegowy dla bezdomnych na Zawadach, jedyny na terenie miasta Poznania przytułek, w którym dzięki życzliwości Magistratu znajdują bezdomne rodziny optantów i remigrantów przejściowe schronienie, przeznaczony jest dla samotnych, a nie dla rodzin z dziećmi.

Umieszczone tam rodziny remigranckie zmuszone są poddawać się rygorowi przytułku, codziennej kąpieli i dezynfekcji odzieży na równi z włóczęgami i podobnym elementem, co remigrantów, ludzi przybyłych z zachodu i kulturalniejszych bardzo upokarza i wywołuje u nich uzasadnione niezadowolenie i przygnębienie.

To też jedną z najważniejszych trosk Komitetu Remigracyjnego jest już od paru lat sprawa posiadania schroniska przejściowego wyłącznie dla rodzin remigranckich. Wszelkie jednak podejmowane w tym kierunku starania nie odniosły do tego czasu pożądanego skutku dla braku odpowiednich na ten cel ubikacji i braku środków na wybudowanie własnego schroniska.

Stojący do dyspozycji Komitetu magazyn kolejowy na składnicę mebli optantów i remigrantów, pozostających bez mieszkania, został na skutek wezwania władz kolejowych, potrzebujących ubikacje te do własnych celów, opróżniony z dniem 15 stycznia 1930 r. Znajdujące się tam meble 4 rodzin umieszczono na składnicy wydzierżawionej w tym celu w budynku miejskim przy ul. Marszałka Focha.

Magistrat miasta Poznania, który w ostatnich latach pobudował szereg domów mieszkalnych, umieścił w nich w roku ubiegłym 132 rodziny optantów względnie remigrantów, a w czasie objętym sprawozdaniem 19 rodzin.

W Y K A Z

optantów i remigrantów rozlokowanych w budynkach miejskich

L. b.	Nazwisko	Imię	il. pok.	il. kuch.	Nieruchomość
1	Mądry	Franciszek	4	1	ul. Marszałka Focha 94
2	Grzonka	Józef	2	1	" " " 98
3	Głowacki	Franciszek	4	1	" " " 100
4	Wachowiak	Michał	1	1	" " " 100
5	Przymusińska	Leokadja	1	—	Droga Urbanowska 1
6	Gandecki	Piotr	3	—	" " " 1
7	Błotna	Stanisława	1	—	" " " 1
8	Sobkowiak	Zofja	1	—	" " " 1
9	Hinz	Tomasz	1	—	" " " 1
10	Rybarski	Franciszek	1	—	" " " 1
11	Maturzalski	Roman	1	—	" " " 1
12	Nowak	Piotr	1	—	" " " 1
13	Grzybowski	Michał	1	—	" " " 1
14	Stachowiak	Józef	1	—	" " " 1
15	Rozmiarek	Katarzyna	1	—	" " " 1
16	Olesiński	Franciszek	1	—	" " " 1
17	Paterka	Andrzej	1	—	" " " 1
18	Gołoś	Jan	1	—	" " " 1
19	Tomaszewski	Aleksander	1	—	ul. Łazienna 2

Osadnictwo na roli.

Dzięki życzliwemu poparciu starań Komitetu Remigracyjnego przez Okręgowy Urząd Ziemski, Komitet Likwidacyjny i Państwowy Bank Rolny, Oddział w Poznaniu, uzyskało przy pomocy finansowej Skarbu Państwa, z pośród optantów, przybyłych do Polski po 1 lipca 1925 r. ogółem 171 optantów rolników gospodarstwa rolne obszaru od 0,5 do 29 ha. Udzielona na ten cel pomoc kredytowa Skarbu Państwa wyraża się w ogólnej kwocie 485 267,33 zł.

Na skutek ponawianych zabiegów naszych rodaków, przebywających na emigracji, ich zrzeszeń — Komitet Remigracyjny kontynuował podjętą w roku 1927 akcję, mającą na celu ułatwienie emigrantom osiedlenia się w kraju na roli. Na emigracji przebywa bowiem znaczna część emigrantów, którzy zaoszczędziwszy sobie po kilkuletniej ciężkiej nieraz pracy pewien kapitał, pragną sprowadzić się do kraju i nabyć tutaj kawałek ziemi na własność. Dowodem tego są podania, napływające do sekretariatu Komitetu. Między emigrantami, ubiegającymi się o kupno ziemi w kraju znajduje się znaczny procent byłych żołnierzy polskich i optantów, którzy odznaczyli się na emigracji wybitniejszą działalnością na polu polskiej pracy społecznej.

Oszczędności emigrantów, ubiegających się za pośrednictwem Komitetu Remigracyjnego o uzyskanie ziemi w kraju, przekraczają kwotę 2 500 000 zł.

Wynik tej tak doniosłej akcji, mającej na celu ułatwienie emigrantom urzeczywistnienia ich dążeń w kierunku nabycia w kraju upragnionego kawałka ziemi, jest do tego czasu w stosunku do liczby reflektantów i nakładu pracy bardzo nikły. Przyczyn tego objawu szukać należy przede wszystkim w szczupłości kredytów, potrzebnych na prowadzenie parcelacji w szybszym tempie i w większych jak dotychczas rozmiarach.

W roku ubiegłym uzyskało z pośród kandydatów, przedstawionych przez Komitet Remigracyjny, 18 emigrantów względnie remigrantów przydział ziemi z parcelacji, prowadzonej przez Okręgowy Urząd Ziemski w Poznaniu, a w okresie sprawozdawczym 10-ciu i to:

L. p.	Nazwisko i imię	Nazwa, powiat i obszar
1	Kubiak Władysław	Gałązki Małe pow. Pleszew 9,05 ha
2	Ciesielski Józef	Połajewo pow. Obornicki 8,28 ha
3	Misiak Franciszek	Gutowo Małe pow. Września 1,99 ha
4	Grzelak Piotr	" " " " 1,99 "
5	Jan Tomasz	" " " " 1,91 "
6	Chufek Jan	" " " " 1,95 "
7	Wesołek Andrzej	" " " " 1,90 "
8	Rzepczyk Franciszek	" " " " 1,94 "
9	Frąckowiak Ludvig	" " " " 1,98 "
10	Waligórski Józef	" " " " 1,96 "

Pozatem uzyskało z majątku Runowo-Kraińskie, pow. Wy-
rzysk, parcelowanego przez Państwowy Bank Rolny, Oddział
w Poznaniu, dwóch emigrantów samodzielne gospodarstwa rolne
obszaru około 18 ha i to Wachowski Ignacy i Cyboch Michał.

Emigracja.

Niepomyślne stosunki gospodarcze i związana z tem stagnacja
na rynku pracy, wywołuje z natury rzeczy u robotników do-
tkniętych bezrobociem, dążenie do szukania chleba poza grani-
cami Polski. To też corocznie wyjeżdża z Województwa Po-
znańskiego po kilkanaście tysięcy robotników i rzemieślników do
państw obcych; by tam ciężką pracą, zarabiać na chleb, wzbo-
gając tem samem inne narody.

Podana obok na str. 23 tabela wykazuje liczbę osób, które
w okresie sprawozdawczym wyemigrowały z tutejszego Woje-
wództwa z zamiarem pozostania na emigracji na stałe lub też
przez dłuższy okres czasu.

Poza tak zwaną emigracją stałą, mamy również emigrację
sezonową robotników rolnych, udających się na prace rolne
zwłaszcza do Niemiec. Wyjeżdżają oni z nastaniem wiosny,
a wracają w końcu jesieni. W roku ubiegłym wyjechało na prace
rolne z Województwa Poznańskiego ogółem 9 245 osób.

**Ruch emigracyjny z terenu Województwa Poznańskiego w czasie
od 1 kwietnia 1929 r. do 31 marca 1930 r.**

W miesiącu		Do					Ogółem
		Francji	Belgii	Holandji	Niemiec	innych krajów kontynen- talnych	
kwietniu	1929 r.	877	64	12	34	1	988
maju	" "	598	32	16	39	2	687
czerwcu	" "	699	39	18	28	4	788
lipcu	" "	904	47	25	28	—	1004
sierpniu	" "	605	56	60	20	9	750
wrześniu	" "	483	26	273	15	6	803
październiku	" "	669	47	73	21	6	816
listopadzie	" "	645	40	28	17	—	730
grudniu	" "	295	37	19	2	1	354
styczniu	1930 r.	609	55	17	26	3	710
lutym	" "	574	34	17	17	2	644
marcu	" "	738	48	18	43	3	850
Razem		7696	525	576	290	37	9124

Prosty rzut oka na podane wyżej cyfry wykazuje, iż ruch emigracyjny jest stosunkowo znaczny.

Pomiędzy emigrantami znajduje się szereg osób potrzebujących pomocy materialnej na podróż do odnośnych punktów zbornych lub na zakup niezbędnej odzieży i obuwia. O tego rodzaju pomoc zgłasza się corocznie po kilkanaście osób, którym Komitet Remigracyjny, w miarę posiadanych środków udziela odpowiednich zasiłków.

Zjazd Polaków z zagranicy

Komitet Remigracyjny przyjął udział w Zjeździe Polaków z zagranicy, który odbył się w Warszawie w dniach od 14-go do 18-go lipca 1929 r. i to w osobach wiceprezesa p. Mikołaja Nadera i sekretarza p. Barteckiego.

Pierwszy tego rodzaju zjazd w Polsce został zorganizowany przez powołany w tym celu do życia Komitet Organizacyjny, na czele którego stał Marszałek Senatu p. prof. Szymański.

Na Zjazd przybyło 120 delegatów, reprezentujących mniej więcej 6 000 000 Polaków, zamieszkałych poza granicami Polski. Reprezentowali oni Polaków następujących państw:

1. Stany Zjednoczone Ameryki Północnej, 2. Kanada, 3. Meksyk, 4. Argentyna, 5. Brazylja, 6. Chiny, 7. Francja, 8. Holandia, 9. Belgja, 10. Niemcy, 11. Austria, 12. Czechosłowacja, 13. Danja, 14. Estonja, 15. Łotwa, 16. Szwajcarja, 17. Jugosławja, 18. Rumunja, 19. Węgry, 20. Turcja, 21. Bułgarja i 22. Gdańsk.

Zjazd Polaków z zagranicy powziął szereg wniosków z dziedziny szkolnictwa, opieki duszpasterskiej, ubezpieczeń społecznych, opieki społecznej i t. p. kwestyj mających doniosłe znaczenie dla Polaków zamieszkałych poza granicami Polski.

Odnośnie organizacji Polaków z zagranicy — Zjazd powziął następujące zasadnicze uchwały:

- I. Pierwszy Zjazd Polaków z zagranicy wzywa wszystkie skupienia polskie rozsiane po całym świecie, do wytworzenia w każdym z państw w którym zamieszkują polacy, wspólnej organizacji o charakterze przedstawicielstwa żywiołu polskiego, bądź w formie związku, bądź też Stałej Komisji Porozumiewawczej, a to celem realizowania wspólnych potrzeb narodowych.
- II. Oczekując dalszej rozbudowy życia organizacyjnego ludności polskiej w poszczególnych krajach, I-szy Zjazd Polaków z zagranicy zaleca, by pokrewne co do swej działalności organizacje specjalne łączyły się w związki jako organizacje współpracy i współdziałania wyższego typu.
- III. Pierwszy Zjazd Polaków z zagranicy, w całkowitem uznaniu doniosłości zagadnienia związywania i zespalania poszczególnych skupień polskich zagranicznych między sobą i z krajem, uznając potrzebę stałej i systematycznej pracy w tym kierunku, uchwalił powołać do życia Radę Organizacyjną Polaków z Zagranicy, której zadania zostały określone następująco:
 - a) wykonanie uchwał Zjazdów,
 - b) opracowanie i przygotowanie strony organizacyjnej Zjazdów Polaków z zagranicy,
 - c) systematyczne zbieranie wszelkich danych i informacji o życiu i potrzebach Polaków z zagranicy, celem wykonania ich w praktycznych poczynaniach.

- d) ułatwianie, wzmacnianie i nawiązywanie kontaktu Polonji zagranicznej z władzami publicznymi i organizacjami społecznymi w kraju,
- e) inicjowanie i współdziałanie w nawiązywaniu bezpośrednio współpracy między poszczególnymi polskimi środowiskami zagranicą,
- f) przyczyniania się do popularyzacji i wzmożenia prac organizacyj społecznych, istniejących w Polsce dla współdziałania i pomocy Polakom zagranicznym oraz dążenie do koordynacji w tej mierze,
- g) ułatwianie współpracy gospodarczej polskich środowisk zagranicznych między sobą i z macierzą.

Na prezesa Rady Organizacyjnej Polaków z Zagranicy, składającej się z 15 członków — powołany został Marszałek Senatu p. prof. Szymański.

Tak przedstawia się w głównych zarysach przebieg i wynik obrad sesji Pierwszego Zjazdu Polaków z zagranicy.

W dyskusji nad poszczególnymi kwestjami zobrażowane zostało pasmo cierpień i trudności, z jakimi rodacy z zagranicy muszą walczyć. Zjazd ten ma niewątpliwie ogromnej wagi znaczenie i w miarę realizacji powziętych na Zjeździe uchwał i rezolucyj może przynieść Polsce wielkie korzyści tak pod względem politycznym jak i gospodarczym. Wśród Polaków zaś, rozproszonych po całej kuli ziemskiej, wzbudzi zaufanie do Ojczyzny i wiarę w przyszłość Narodu i Państwa Polskiego.

Tydzień Emigranta Polaka.

W następstwie Zjazdu Polaków z Zagranicy, postanowiono urządzić na terenie całej Polski „Tydzień Emigranta Polaka“, który będzie miał na celu:

1. propagandę idei współpracy Macierzy z wychodźstwem,
2. zaznajomienie społeczeństwa w kraju z pięciomiljonową rzeszą wychodźczą,
3. zebranie funduszu na budowę domu „Wychodźstwa Polskiego“ jako podwaliny przyszłych ścisłych stosunków Polonji wychodźczej ze Starym Krajem.

„Tydzień Emigranta Polaka“ który miał się odbyć w okresie od dnia 6-go do 13-go kwietnia 1930 r. i to pod wysokim protektoratem Pana Prezydenta Rzeczypospolitej Prof. Mościckiego i przy współudziale całego rządu Rzeczypospolitej oraz przedstawicieli najszerzych mas społeczeństwa, przełożony został na czas od 9-go do 15-go czerwca 1930 r.

Celem jaknajsprawniejszego przeprowadzenia tego przedsięwzięcia na terenie Województwa Poznańskiego zorganizowany został pod przewodnictwem p. Wojewody Poznańskiego Rogera Raczyńskiego Komitet Honorowy, w skład którego weszło szereg osób znanych na polu pracy społecznej, pozatem przedstawiciele władz państwowych, kościelnych, komunalnych, samorządu gospodarczego i socjalnego, oraz przedstawiciele instytucji społecznych i związków zawodowych.

Organizację „Tygodnia Emigranta Polaka“ na terenie Województwa Poznańskiego, powierzono zrzeszeniom, zajmujących się specjalnie remigrantami i emigrantami polskimi, a mianowicie: Komitetowi Remigracyjnemu, Związkowi Obrony Kresów Zachodnich, Oddział Wielkopolski i Stowarzyszeniu „Opieka Polska nad Rodakami na Obczyźnie,“ Oddział w Poznaniu.

Na czele Komitetu Wykonawczego „Tygodnia Emigranta“ stanął b. Wojewoda Poznański p. Adolf Bniński.

Pomoc Gospodarcza.

Poza opisaną działalnością Komitet Remigracyjny czynił starania o ułatwienie remigrantom i optantom wyszukania pracy i wogóle stworzenia egzystencji w kraju, co dzięki długoletniemu w tym kierunku doświadczeniu odniosło w licznych wypadkach skuteczny wynik.

Komitet korespondował w sprawach dotyczących remigrantów i optantów z władzami państwowymi, komunalnymi, z instytucjami i przedsiębiorstwami prywatnymi, a w szczególności pozostawał w ścisłej łączności z Polakami zamieszkałymi poza granicami Państwa, udzielając im informacji oraz porad w sprawach powrotu do kraju, w sprawach rent, utworzenia warszta-

tów pracy, kupna i sprzedaży obiektów miejskich i wiejskich, wyszukania mieszkań i t. p.

Działalność swą rozwijał Komitet Remigracyjny pod nadzorem Urzędu Wojewódzkiego, od którego doznawał bardzo wydatnej pomocy materialnej i nader życzliwego poparcia we wszystkich swych poczynaniach.

Podnieść należy, iż w pracach Komitetu brał czynny udział Wydział Pracy i Opieki Społecznej Urzędu Wojewódzkiego służąc mu przedewszystkiem radą i cennymi wskazówkami.

Harmonijna współpraca z Wydziałem Pracy i Opieki Społecznej ułatwia nader owocną w skutkach akcję opiekuńczą nad remigrantami i optantami polskimi, prowadzoną już od szeregu lat przez Komitet Remigracyjny.

Spełniając swe zaszczytne zadanie o doniosłem dla Państwa znaczeniu, Komitet Remigracyjny ma na celu poza niesieniem pomocy materialnej remigrantom i optantom, także wykorzystanie ich sił dla dobra kraju, co uważa za swój obowiązek obywatelski i społeczny.

W okresie objętym sprawozdaniem odbyło się jedno roczne walne zebranie, trzy zebrania zarządu i szereg konferencji poszczególnych jego członków.

Siedziba Zarządu.

Zarząd jako organ wykonawczy wykonuje swe czynności przy pomocy sekretarjatu, mieszczącego się w gmachu Urzędu Wojewódzkiego, Nr. telefonu 2669.

Sekretarjat zatrudnia jednego stałego urzędnika i zależnie od potrzeby, posługuje się siłami pomocniczymi.

Zarząd:

Mikołaj Nader
Wiceprezes.

Bartecki
Sekretarz.

B. Winiewicz
Skarbnik.

SPRAWOZDANIE

Komitetu Remigra

za czas od 1 kwietnia 1929 r.

Dochody

		zł	gr
1	Saldo z dnia 1 kwietnia 1929 r.	21 673	91
2	Urząd Wojewódzki — na akcję niesienia pomocy optantom i remigrantom:		
	30 sierpnia 1929 r. 6 000,—		
	13 września 1929 r. 3 251,—		
	3 października 1929 r. 2 000,—		
	18 listopada 1929 r. 3 000,—		
	30 grudnia 1929 r. 3 000,—		
	30 stycznia 1930 r. 3 000,—		
	24 lutego 1930 r. 3 000,—		
	26 marca 1930 r. 3 000,—		
	31 marca 1930 r. 1 170,—	27 421	—
3	Różni optanci à conto otrzymanych pożyczek . .	115	—
4	Częściowy zwrot kosztów telefonów i telegramów	18	—
5	Brzuskiwicz — za magazynowanie mebli	10	—
6	Inne dochody	20	—
Razem		49 257	91

Poznań, dnia 18 lipca 1930 r.

KASOWE

cyjnego w Poznaniu

do 31 marca 1930 r.

Wydatki

		zł	gr
1	Na odżywianie optantów i remigrantów przez Komitet Tanich Kuchen w Poznaniu	3 978	10
2	Zapomogi na strawne i koszty podróży do miejsca zamieszkania	10 895	—
3	Zapomogi doraźne na utrzymanie	6 213	90
4	„ „ „ komorne	3 581	20
5	„ „ „ zagospodarowanie się	742	05
6	„ „ „ zakup odzieży	185	—
7	„ „ „ „ opału	320	—
8	„ „ „ „ narzędzi pracy	301	35
9	Zapomogi zwrotne	450	—
10	„ nadzwyczajne, koszty leczenia i utrzymania chorych optantów i remigrantów w szpitalach i zakładach	2 636	35
11	Wydatki na zwózkę mebli	189	60
12	Dzierżawa magazynu na składnicę mebli i ubezpieczenie od ognia	1 854	19
13	Wynagrodzenie urzędnika	4 364	91
14	Ubezpieczenie socjalne	657	90
15	Wynagrodzenie personelu pomocniczego	2 950	—
16	Koszty przejazdów i diety	293	50
17	Druki, portorja, telefon i wydatki kancelaryjne	1 975	70
18	Różne inne wydatki	211	15
19	Pożyczka na koszty organizacyjne „Tygodnia emigranta“	300	—
		42 099	90
	Remanent na dzień 1 kwietnia 1930 r.	7 158	01
	Razem	49 257	91

Bolesław Winiewicz,
skarbnik.

PROTOKÓŁ KOMISJI REWIZYJNEJ.

W dniu dzisiejszym Komisja Rewizyjna Komitetu Remigracyjnego dokonała rewizji kasy Komitetu w obecności skarbnika Komitetu p. dyrektora Winiewicza, przyczem zbadala księgi kasowe i stwierdziła stan następujący:

W kasie I: Dochód	zł 31 085,80
Rozchód	zł <u>23 923,19</u>
Saldo	zł <u>7 162,61</u>

W kasie II: Dochód	zł 86,34
Rozchód	zł <u>86,34</u>
Bez salda	—

Książki kasowe oraz odpowiednie dowody znaleziono w porządku i bez usterek.

Poznań, dnia 18 lipca 1930 r.

Andrzej Przybyła

Zygmunt Zaleski.

STATUT

KOMITETU REMIGRACYJNEGO W POZNANIU.

§ 1.

Nazwa i siedziba.

Organizacja nosi nazwę „Komitet Remigracyjny” z siedzibą w Poznaniu.

§ 2.

Zakres działalności.

Komitet Remigracyjny rozciąga swoją działalność na potrzebujących opieki i pomocy remigrantów i emigrantów obywateli Rzeczypospolitej.

§ 3.

Cele Komitetu Remigracyjnego.

Celem komitetu jest:

1. Współdziałanie z polskimi władzami rządowymi w planowym ujęciu ruchu remigracyjnego i emigracyjnego.
2. Zbieranie i opracowanie materiałów, odnoszących się do remigracji i emigracji.
3. Planowe i celowe rozmieszczenie remigrantów.
4. Pomoc przy akcji osadniczej, przez wyszukiwanie odpowiednich osad, nieruchomości i warsztatów pracy, pośredniczenie przy nabywaniu tychże, oraz udzielanie na powyższy cel pożyczek i zapomóg.
5. Pośrednictwo pracy, przez wyszukanie wolnych miejsc, skoordynowanie podaży i popytu pracy.
6. Doraźna opieka społeczna remigrantom i emigrantom przez udzielanie zapomóg na wykonywanie opieki nad sierotami, pomoc lekarską i t. d.

§ 4.

Środki działania.

Dla osiągnięcia celów — Komitet Remigracyjny gromadzi odpowiednie fundusze przez:

1. Wyjednywanie subwencji oraz pożyczek państwowych i komunalnych.
2. Dochody z przedsiębiorstw.
3. Wpisowe i składki członków.
4. Zapisy i darowizny.

§ 5.

Członkowie.

Członkami Komitetu Remigracyjnego mogą być osoby fizyczne obojga płci narodowości polskiej oraz osoby prawne które — zapłacą składkę roczną w wysokości conajmniej 1 złoty płatną w całości.

§ 6.

Władze Komitetu Remigracyjnego.

Władzami Komitetu są:

1. Walne Zebranie.
2. Zarząd.

§ 7.

Walne zebranie.

1. Walne Zebranie składa się z wszystkich członków Komitetu.
2. Walne Zebranie zwołuje Zarząd przynajmniej raz na rok, w pierwszym kwartale roku kalendarzowego.
3. Walne Zebranie zwołuje Zarząd,
 - a) na pisemny wniosek przynajmniej $\frac{1}{5}$ członków,
 - b) w razie uznanej przez siebie potrzeby.
4. Uchwały Walnego Zebrania są ważne bez względu na ilość obecnych członków i zapadają większością głosów obecnych.

Do zakresu działania Walnego Zebrania należą:

1. Zatwierdzenie rocznych sprawozdań i przyjęcie rachunków.
2. Zmiana statutu.
3. Wybór Zarządu i Komisji Rewizyjnej.

§ 8.

Zarząd Komitetu Remigracyjnego.

1. Zarząd Komitetu składa się:
 - a) z 10-ciu członków wybranych przez Roczne Walne Zebranie zwyczajną większością głosów.
 - b) z 1 Przedstawiciela Wojewody Poznańskiego,
 - c) z 1 Przedstawiciela Starostwa Krajowego w Poznaniu,
 - d) z 1 Przedstawiciela Związku Powiatów Woj. Pozn.
 - e) z 1 Przedstawiciela Związku Miast. Woj. Pozn.
 - f) z 1 Przedstawiciela Związku Obrony Kresów Zachodnich w Poznaniu.
2. Zarząd wybiera się na dwa lata.
3. Po upływie pierwszego roku wychodzi z Zarządu — przez losowanie 5 członków — wybranych na ostatnim Rocz-nem Walnem Zebraniu.

Po upływie drugiego roku wychodzi z Zarządu po-zostałych 5 członków.
4. Wychodzący członkowie Zarządu mogą być obierani po-nownie.
5. Do prawomocności uchwał wymagana jest obecność przy-najmniej 8 członków.
6. Zarząd zbiera się w miarę potrzeby, przynajmniej raz w miesiącu.
7. Posiedzenie zwołuje i kieruje obradami prezes, w razie jego nieobecności zastępca.
8. Uchwały Zarządu zapadają prostą większością głosów obecnych.
9. Przestaje być członkiem Zarządu:
 - a) kto zgłosił pisemne swe wystąpienie,
 - b) kto nie był obecnym na pięciu z rzędu posiedzeniach bez usprawiedliwienia.
10. W razie śmierci, wystąpienia lub wykluczenia członka zarządu, przysługuje Zarządowi prawo kooptacji innego członka zarządu.

§ 9.

Zakres działania Zarządu.

Do zakresu działania Zarządu należy:

1. Przyjmowanie i zwalnianie płatnych funkcjonariuszy.
2. Zarząd majątkiem Komitetu Remigracyjnego.
3. Załatwianie wszelkich spraw, które nie są statutem zastrzeżone Walnemu Zebraniu.
4. Powołanie do życia specjalnych Komisji dla opracowania spraw wchodzących w zakres działalności Komitetu.
5. Przyjmowanie i wykluczenie członków.
6. Sporządzanie sprawozdań rocznych.

§ 10.

Reprezentacja Komitetu.

1. Prezes zastępuje Komitet na zewnątrz i wobec władz, kieruje działalnością Komitetu i wykonuje nadzór nad jego majątkiem. Poszczególne funkcje może przekazać swemu zastępcy.
2. Zastępca prezesa pomaga prezesowi w spełnianiu jego obowiązków i zastępuje go w wszystkich czynnościach w razie jego nieobecności.
3. Wszelkie pisma w sprawach zasadniczych, administracyjnych i finansowych podpisuje prezes i sekretarz względnie skarbnik.

§ 11.

Komisja Rewizyjna.

Komisja Rewizyjna składa się z 3 członków wybranych przez Roczne Walne Zebranie na przeciąg dwóch lat.

§ 12.

Komisja Rewizyjna bada rachunki i stan Kasy Komitetu Remigracyjnego przynajmniej raz na rok. O wynikach swej działalności daje pisemne sprawozdanie.

§ 13.

Zmiany statutu.

Zmiany statutu uchwała Walne Zebranie większością $\frac{2}{3}$ głosów obecnych członków.

§ 14.

Rozwiązanie Komitetu Remigracyjnego.

1. Rozwiązanie Komitetu może uchwalić Nadzwyczajne Walne Zebranie, specjalnie w tym celu zwołane na wniosek Zarządu większością $\frac{2}{3}$ głosów obecnych członków.
 2. W razie uchwalenia rozwiązania Komitetu Remigracyjnego wybiera Walne Zebranie Komisję Likwidacyjną, złożoną z trzech członków, która przeprowadza likwidację w myśl uchwał Walnego Zebrania.
 3. Walne Zebranie postanawia, komu ma przyspaść majątek Komitetu Remigracyjnego, który wolno tylko przekazać na cele narodowe polskie.
-

21.7.49

37259/
2.